

СРПСКИ СРЕДЊОВЕКОВНИ НОВАЦ У КАБИНЕТУ ЗА
НОВАЦ И МЕДАЉЕ МУЗЕЈА ГРАДА БЕОГРАДА

II

Приликом првобитне обраде збирке српског срењовековног новца у Кабинету за новац и медаље Музеја града Београда (в. *Годишњак града Београда, 1986*, књ. XXXIII, стр. 25—35), један мањи део тога новца није био инвентарисан и тако није био приступачан за обраду. Овом приликом, накнадно, обрађујемо и тај део (19 комада) да бисмо комплетирали преглед Збирке, односно да би заинтересовани могли да добију увид у целину Збирке српског средњовековног новца коју поседује Музеј града Београда (укупно 98 комада).

У овом другом, знатно мањем делу Збирке (79:19) налази се опет понеки ре-дак или по нечем занимљив комад који заслужује посебну пажњу истраживача. Ту свакако спада изузетно ретка варијанта новца краља Стефана Владислава II (в. Каталог, бр. 2, сл. 1), а можемо споменути и новац кнеза Лазара (са натписом на наличју „NOVO MONTE MONETA ARGENTEA”, в. Каталог, бр. 16, сл. 2) и жупана Андрије Гропе (в. Каталог, бр. 19, сл. 3).

КАТАЛОГ

Стефан Драгутин
(1276—1282/1316/)

- 1) Л: Владар гологлав стоји и од светитеља који је лево од њега, прима заставу; светитељ левом руком држи Јеванђеље на грудима а десном држаље заставе. Натпис: „STEFAN-SSTEFAN/REX”.
Н: Исус Христос седи на престолу са слоном и обема рукама држи Јеванђеље на крилу.
Ag. T = 1, 68 g D = 20 mm (осредње очуван) Инв. бр. 9161.
Ljubić, S. *Opis jugoslavenskih novaca*, Zagreb, 1875 (у даљем тексту „Љубић”), таб. V, бр. 18.

Стефан Владислав II
(1316—1323)

- 2) Л: Владар са круном на глави стоји, у десној руци држи жезло са крстом.

Натпис крупнијим словима: „РАБЪ-ВЛААН” (сл. 1).

Н: Исус Христос седи на престолу са наслоним и обема рукама држи Јеванђеље на крилу.

Ag. T = 2,24 g D = 22 mm (добро очуван) Инв. бр. 9145.

Најприближнију варијанту са истом представом, али нешто другачијим натписом („РАБЪХО-ВЛААНNa”), објавио је С. Димитријевић: „Нова серија нових врста српског средњовековног новца”, В. *Старинар*, н.с. Београд, 1969, књ. XX, стр. 59—64.

Стефан Урош III Дечански
(1321—1331)

- 3) Л: Владар са круном на глави стоји и од светитеља, који је лево од њега, прима двоструки крст; светитељ левом руком држи Јеванђеље на грудима, а дес-

ном тај двоструки крст; при дну држале звездаца. Натпис: „VROSIVS — (SSTEFAN)/REX”.

Н: Исус Христос седи на престолу са наслоним и обема рукама држи Јеванђеље на крилу; десно и лево од престола словне ознаке „М. — В”.

Ag. T=1,55 g D=20 mm (лоше очуван)
Инв. бр. 9146.

Љубић, таб. IV, бр. 23.

Сл. 1 — Fig — 1.

Стефан Душан
(цар: 1346—1355)

- 4) Л: Владар стоји са круном на глави; у десној руци држи жезло са крстом; анбелни придржавају круну с обе стране; десно и лево од владара је скраћени натпис: „СФБ — ЗР”.

Н: Исус Христос седи на престолу са наслоним и обема рукама држи Јеванђеље на крилу; нема словних ознака.

Ag. T=1,05 g D=20,5 mm (осредње очуван)
Инв. бр. 9156.

Љубић, таб. VIII, бр. 3.

Сл. 2 — Fig — 2.

- 5) Исто као и бр. 4, али на Н испод левог лакта је кружић, а десно и лево од престола словне ознаке „V — —”

Ag. T=1,47 g D=20 mm (мало оштећен)
Инв. бр. 9158.

Љубић, таб. VIII, бр. 5.

- 6) Л: Владар са круном на глави седи на коњу који је окренут у десно; у десној руци држи жезло са крстом; десно и лево од владара је скраћени натпис: „СФБ — ЗР”.

Н: Попрсје Исуса Христа који десном руком благосиља а у левој руци држи свитак; десно и лево од попрсја су словне ознаке „N — O”.

Ag. T=1,20 g D=20 mm (слабо очуван)
Инв. бр. 9157.

Љубић, таб. VIII, бр. 22.

- 7) Л: Владар и владарка стоје са крунама на глави; између себе држе двоструки крст; са спољне стране држе жезла са крстом; десно и лево од владара је скраћени натпис: „СФБ — ЗР”.

Н: Исус Христос седи на престолу са наслоним и обема рукама држи Јеванђеље на крилу; испод левог лакта је кружић; десно и лево од престола представља разгранатог дрвета.

Ag. T=0,64 g D=18 mm (врло добро очуван)
Инв. бр. 9154.

Љубић, таб. VIII, бр. 19.

Сл. 3 — Fig — 3.

- 8) Исто као и бр. 7, али владар и владарка немају жезла са крстом, а на Н су словне ознаке „O — V”.

Ag. T=1,25 g D=19 mm (делимично дупло откован)
Инв. бр. 9159.

- 9) Исто као и бр. 8, али на Н нема никаквих ознака.

Ag. T=0,78 g D=18 mm (осредње очуван)
Инв. бр. 9160.

Љубић, таб. VIII, бр. 11.

- 10) Исто као и бр. 7, али без икаквих ознака на Н.

Ag. T=0,70 g D=18 mm (лоше очуван, крзав)
Инв. бр. 9155.

Љубић, таб. VIII, бр. 17.

Стефан Урош V
(1353—1371)

- 11) Л: Владар и владарка стоје са крунама на глави; између себе држе двоструки крст; са спољне стране држе жезла са крстом; десно и лево од владара натпис: „УРОШ — L-R”.

Н: Исус Христос стоји у мандорли; у левој руци држи Јеванђеље а десном благосиља.

Ag. T=1,10 g D=19 mm (осредње очуван)
Инв. бр. 9153.

Љубић, таб. X, бр. 7.

- 12) Л: Владар са круном на глави седи на престолу са два троугласта наслона за руке на којима су кружићи на врху; у десној руци држи жезло са крстом; десно и лево од владара скраћени натпис: „8ПЬ — ЗР”.
Н: Шлем окренут у лево, а изнад њега јастуче, ружа и перјаница; околу натпис: „IMPERATOR — VROSIVS”.
Ag. T=1,15 g D=19 mm (осредње очуван) Инв. бр. 9152.
Љубић, таб. IX, бр. 16.

Вукашин Мрњавчевић
(1366—1371)

- 13) Л: Натпис у пет редова: „ВЪХА|БАБЛГО|ВЪРНИН|КРАВЉ|КАШЬ”.
Н: Исус Христос седи на престолу са наслоном и обема рукама држи Јеванђеље на крилу; десно и лево од престола су словне ознаке „— — σ”.
Ag. T=1,22 g D=19 mm (врло добро очуван) Инв. бр. 9150.
Љубић, таб. X, бр. 18.
- 14) Исто као и бр. 13, али на Н словне ознаке „ζ — π”.
Ag. T=1,18 g D=19 mm (осредње очуван) Инв. бр. 9151.
Љубић, таб. X, бр. 19.

Лазар Хребељановић
(1371—1389)

- 15) Л: Владар са круном на глави седи на ниском престолу без наслона; у десној руци држи жезло са крстом; десно и лево од владара натпис у два реда: „КНЕ — ЗЬ
Ла — ЗРЬ”.
Н: Исус Христос седи на престолу са наслоном и обема рукама држи Јеванђеље на крилу; испод левог лакта је крстић; десно и лево од престола словне ознаке „Е — σ”.
Ag. T=1,25 g D=18,5 mm (добро очуван) Инв. бр. 9148.
Љубић, таб. XI, бр. 11.

- 16) Л: Владар гологлав стоји са рукама на прсима; у десној руци држи жезло са крстом; околу натпис: „CONTELA-ZA-RO”.
Н: Исус Христос стоји у мандролу; левом руком држи Јеванђеље на грудима а десном благосиља; околу, ван лукова, натпис: „Novo(mon)te — moarge”.
Ag. T=0,77 g D=15,5 mm (осредње очуван) Инв. бр. 9149.
Љубић, таб. XI, бр. 18.

Вук Бранковић
(1389—1398)

- 17) Л: Владар стоји и у десној руци држи жезло са заставицом (од четири црте); и са десне и са леве стране је исти натпис: „ВЉЬКЬ”.
Н: Исус Христос седи на престолу са наслоном и обема рукама држи Јеванђеље на крилу; испод левог лакта је троугао.
Ag. T=0,97 g D=16 mm (добро очуван) Инв. бр. 9147.
Љубић, таб. XII, бр. 25.

Бураћ Вуковић-Бранковић
(1410—1456)

- 18) Л: Натпис у три реда, између којих су црте:
Н: представа лава.
Ag. T=0,85 g D=12,5 mm (осредње очуван) Инв. бр. 9144.
Љубић, таб. XIII, бр. 18.

Андрија Гропа
(1377—1378)

- 19) Л: Натпис у четири реда: „ПОМ|ТИ-БЖН|ГРОПа|ГНЬО”. слова у другоме реду Н и Б су у лигатури.
Н: Исус Христос стоји у мандорли састављеној од слова „s”; у левој руци држи Јеванђеље на грудима а десном благосиља (в. сл. 2).
Ag. T=0,65 g D=15 mm (осредње очуван) Инв. бр. 9166.
Љубић, таб. XIV, бр. 22.

SERBIAN MEDIEVAL COINS IN THE CABINET FOR COINS AND
MEDALS IN THE BELGRADE CITY MUSEUM

Staniša Novaković

When the collection of Serbian medieval coins in the Cabinet for Coins and Medals in the Belgrade City Museum was initially taken in hand, a small part of these coins was not inventoried and thus it became inaccessible for its study. (see *Godišnjak grada Beograda*, 1986, vol. XXXIII, pages 25—35). This time we deal with this part too (19 coins) so that the collection might be completed and so that those interested in it could have insight in the whole collection of the Serbian medieval coins housed in the Belgrade City Museum (98 specimens in total).

In this second, considerably smaller part of the collection (79 : 19) there are also some rare or in a way interesting coins to which special attention of investigators should be paid. Here should be included an exceptionally rare variant of the coins of King Stefan Vladislav II (see the Catalog, No. 2, fig. 1), but we should also mention the coins of Prince Lazar (with an inscription on the reverse „NOVO MONTE MONETA ARGENTEA”, see the Catalog, No. 16) and of the Župan (district-prefect) Andrija Gropa (see the Catalog, No. 19, fig. 2).